

Organizace spojených národů a genocida v Gaze: Právní cesty k obnovení institucionální důvěryhodnosti

Koncem roku 2025 představuje pokračující genocida v Gaze jednu z určujících a devastujících krizí jednadvacátého století. Trvalý a systematický charakter izraelské vojenské kampaně – charakterizovaný ničením civilní infrastruktury, odepíráním jídla, vody a lékařské péče a masovým zabíjením civilistů – vyvolal hluboké zúctování v mezinárodním právním řádu.

1. Státy a organizace uznávající genocidu v Gaze

Rychle se rozšiřující množství mezinárodního názoru, zahrnující vlády, mezivládní orgány, mechanismy Organizace spojených národů a organizace občanské společnosti, nyní identifikuje činy Izraele v Gaze jako genocidu ve smyslu *Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidy* (1948). Toto rámcování odráží nejen rétorické odsouzení, ale právní charakterizaci založenou na smluvních závazcích, soudních řízeních a autoritativních vyšetřovacích zjištěních.

Následující seznam identifikuje státy, mezivládní orgány a instituce, které formálně označily činy Izraele v Gaze za **genocidu** nebo v tomto kontextu odkazovaly na *Úmluvu o genocidě*:

- **Jihoafrická republika** — Podala žalobu u MSD *Application of the Genocide Convention* (*Jihoafrická republika v. Izrael*) obviňující z genocidy (29. prosince 2023), přičemž MSD shledal tvrzení o genocidě „věrohodnými“ ve fázi prozatímních opatření (26. ledna 2024).
- **Türkiye (Turecko)** — Formálně intervenovalo u MSD na podporu žaloby Jihoafrické republiky o genocidě (7. srpna 2024).
- **Brazílie** — Prezident Lula opakovaně označil činy Izraele v Gaze za „genocidu“ (18. a 26. února 2024; 8. června 2025).
- **Kolumbie** — Prezident Gustavo Petro veřejně označil izraelskou kampaň za „genocidu“ (1. května 2024; 30. srpna 2025; projev na VZ OSN 23. září 2025).
- **Saúdská Arábie** — Korunní princ Mohammed bin Salman označil izraelskou kampaň za „genocidu“ (11. listopadu 2024).
- **Pákistán** — Tiskové brífinky a prohlášení MZV opakovaně hovoří o „genocidě v Gaze“.
- **Malajsie** — Prohlášení MZV explicitně popisují činy Izraele jako „genocidu“ (více prohlášení v roce 2025).
- **Indonésie** — Prohlášení MZV použila jazyk „genocida“ při odsuzování izraelských operací v Gaze (srpen 2024).

- **Honduras** — Vláda odsoudila to, co označila za „genocidu“, a odvolala svého velvyslance (říjen 2023).
- **Bolívie** — Podala prohlášení o intervenci na podporu žaloby o genocidě u MSD; oficiální materiály rámcují otázku v termínech Úmluvy o genocidě (říjen 2024).
- **Organizace islámské spolupráce (OIC)** — Označila útok na Gazu za „masovou genocidu“ (prosinec 2023) a později uvítala zjištění vyšetřování OSN o genocidě (září 2025).
- **Rada pro spolupráci v Zálivu (GCC)** — Komuniké summitu odsoudilo izraelské zločiny v Gaze „jako součást agendy genocidy a etnického čištění“ (1. prosince 2024).
- **Nezávislá mezinárodní vyšetřovací komise OSN (COI)** — Shledala, že Izrael spáchal genocidu v Gaze (zpráva vydána 16. září 2025).
- **Zvláštní výbor OSN pro izraelské praktiky** — Určil, že metody války Izraele v Gaze byly „v souladu s charakteristikami genocidy“ (14. listopadu 2024).
- **Mezinárodní asociace vědců zabývajících se genocidou (IAGS)** — Rezoluce členů (31. srpna 2025) uvádějící, že činy Izraele v Gaze splňují právní definici genocidy; širou medializováno.
- **Amnesty International** — Více prohlášení v roce 2025 tvrdících, že Izrael páchá genocidu v Gaze, včetně použití hladovění jako metody vyhlazování.
- **Human Rights Watch (HRW)** — Zpráva na 179 stranách (19. prosince 2024) shledávající „činy genocidy“ a vyhlazování (zločin proti lidskosti) spojené s úmyslnými politikami odepírání.
- **ECCHR (Evropské centrum pro ústavní a lidská práva)** — Formální právní stanovisko (10. prosince 2024) uzavírající, že Izrael páchá genocidu v Gaze.
- **B'Tselem (izraelská nevládní organizace pro lidská práva)** — Zpráva z roku 2025 *Naše genocida* uzavírající, že Izrael páchá genocidu v Gaze.
- **Lékaři za lidská práva – Izrael (PHRI)** — Ve zprávě z roku 2025 dospěli k závěru, že Izrael páchá genocidu (jak shrnula Amnesty).
- **FIDH (Mezinárodní federace pro lidská práva)** — Opakovaně popisovala činy Izraele jako genocidu a vyzývala státy k jednání podle Úmluvy.
- **DAWN (Demokracie pro arabský svět nyní)** — Organizační prohlášení opakovaně odkazují na probíhající genocidu v Gaze.
- **Al-Haq** — Vede registr a advokacii specificky rámcující chování Izraele jako genocidu; cituje příkazy MSD.
- **Euro-Med Human Rights Monitor** — Četné vydání explicitně označující izraelskou kampaň za genocidu (citováno v dokumentaci HRW).
- **Medico International** — Advokacie a analýzy zabývající se rámcováním genocidy v Gaze (funkce a rozhovory z roku 2025).

Bezprecedentní šíře tohoto konsensu – zahrnující aktéry jak z globálního Jihu, tak Severu a rozprostírající se přes státní, institucionální a akademické linie – signalizuje transformaci v mezinárodním chápání odpovědnosti a prevence. Poprvé v poválečné éře je *Úmluva o genocidě* invocována více suverénními státy proti aktivní, probíhající genocidě s významným procedurálním pokrokem u Mezinárodního soudního dvora.

2. Povinnost Organizace spojených národů zabránit genocidě

Kumulativní zjištění států, mezivládních orgánů a mechanismů OSN, že probíhající kampaň Izraele v Gaze představuje genocidu, zakládají nejen morální obavu, ale **věrohodné a naléhavé právní riziko** zapojující kolektivní odpovědnost OSN zabránit genocidě. Podle **článků 1, 2(2) a 24 Charty Organizace spojených národů** nese Rada bezpečnosti **právní povinnost** přijmout rychlá a účinná opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti a zajištění respektu k základním principům mezinárodního práva.

Úmluva o genocidě ukládá závazek *erga omnes* zabránit a trestat genocidu, odrážející kogentní (*jus cogens*) normu.

Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidy (1948)

- **Článek I:** „Smluvní strany potvrzují, že genocida... je zločinem podle mezinárodního práva, který se zavazují zabránit a trestat.“

V případě *Bosna a Hercegovina v. Srbsko a Černá Hora* (2007) **Mezinárodní soudní dvůr** rozhodl, že povinnost zabránit genocidě vzniká „v okamžiku, kdy se stát dozví nebo by normálně měl dozvědět o existenci vážného rizika.“

MSD, Bosna v. Srbsko (Rozsudek, 26. února 2007)

- „Povinnost státu zabránit a odpovídající povinnost jednat vznikají v okamžiku, kdy se stát dozví nebo by normálně měl dozvědět o existenci vážného rizika, že bude spáchána genocida.“

V důsledku toho, když vznikne věrohodný důkaz genocidy – jak stanovily prozatímní opatření MSD, vyšetřovací mechanismy OSN a zjištění více států a organizací pro lidská práva – je Rada, a zejména její **stálí členové**, právně povinna jednat, aby jí zabránila. Vzhledem k **primární odpovědnosti Rady bezpečnosti za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti** podle článku 24(1) Charty a její jedinečné schopnosti jednat kolektivně jménem všech členských států se tato povinnost vztahuje na Radu s **obzvláštní silou**. Když věrohodné orgány – včetně samotného MSD – určí, že existuje *věrohodné riziko genocidy*, je Rada právně povinna jednat, aby jí zabránila.

3. Zneužití veta a role Spojených států

Navzdory přesvědčivému faktickému záznamu a závazným právním povinnostem vyplývajícím z *Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidy* (1948) a *Charty Organizace spojených národů* Spojené státy opakovaně bránily akci Rady bezpečnosti zaměřené na zastavení toho, co Mezinárodní soudní dvůr označil za **věrohodnou genocidu** v Gaze. Od října 2023 Washington uplatnil své veto nejméně **sedmkrát**, aby zablokoval návrhy rezolucí usilujících o realizaci příměří, usnadnění humanitárního přístupu nebo požadavek dodržování mezinárodního humanitárního práva. Každá z těchto rezolucí odrážela naléhavé výzvy **generálního tajemníka, Úřadu pro koordinaci humanitárních záležitostí (OCHA)** a **Agentury OSN pro pomoc a práce (UNRWA)**, stejně jako zjištění nezávislých vyšetřovacích mechanismů, přesto byla zrušena jednostranným nesouhlasem jednoho stálého člena.

První veto, uplatněné v **říjnu 2023**, zablokovalo rezoluci volající po okamžitém humanitárním příměří po počátečním bombardování Gazy Izraelem a nástupu masových civilních obětí. Následná veta – v **prosinci 2023, únoru 2024, dubnu 2024, červenci 2024, prosinci 2024 a březnu 2025** – sledovala konzistentní a úmyslný vzorec. Pokaždé, když se Rada pokusila jednat v souladu se svou povinností podle Charty udržovat mezinárodní mír a bezpečnost, Spojené státy uplatnily veto, aby **chránily Izrael před odpovědností a zabránily kolektivním opatřením** navrženým k ochraně civilního života.

4. Interpretace Charty – Rámec Vídeňské úmluvy

Charta představuje **koherentní a integrovaný právní rámec**, ve kterém všechna ustanovení mají rovný normativní status a musí být čtena v harmonii navzájem. Neexistuje **vnitřní hierarchie** mezi jejími články; spíše každý musí být chápán kontextuálně, systémově a teleologicky – tj. ve světle převažujících cílů a principů Charty, jak jsou artikulovány v článcích 1 a 2. Tato systémová interpretace, opakovaně potvrzená MSD a vlastními právními orgány OSN, zajišťuje, že Charta funguje jako jediný, nedělitelný nástroj mezinárodního vládnutí spíše než sbírka izolovaných pravomocí nebo privilegií.

Interpretativní rámec artikulovaný ve Vídeňské úmluvě o právu smluv (1969) se **rovně a plně** vztahuje na *Chartu Organizace spojených národů*. Ačkoli Charta předchází Úmluvě, interpretační principy v ní kodifikované byly již v době vypracování Charty stanoveny jako **zvykové mezinárodní právo** a od té doby byly potvrzeny v judikatuře MSD. V souladu s tím musí být Charta interpretována **v dobré víře, ve světle svého cíle a účelu a jako koherentní a integrovaný celek**.

Vídeňská úmluva o právu smluv (1969)

- **Článek 26 (Pacta sunt servanda):** „Každá platná smlouva zavazuje smluvní strany a musí být jimi plněna v dobré víře.“
- **Článek 31(1):** „Smlouva musí být interpretována v dobré víře v souladu s obvyklým významem, který má být přisouzen termínům smlouvy v jejich kontextu a ve světle jejího cíle a účelu.“
- **Článek 31(3c):** „Musí být vzaty v úvahu... jakákoli relevantní pravidla mezinárodního práva aplikovatelná ve vztazích mezi stranami.“

V souladu s tím **pravomoci svěřené Radě bezpečnosti**, včetně práva veta, nemohou být interpretovány nebo aplikovány způsobem, který odporuje *cíli a účelu* Charty.

5. Právní limity veta

Ačkoli **článek 27(3) Charty Organizace spojených národů** uděluje stálým členům Rady bezpečnosti právo veta, tato pravomoc **není absolutní**. Musí být uplatňována v přísném souladu s **Cíli a principy** Charty (články 1 a 24) a v **dobré víře** (článek 2(2)). Jako orgán nesoucí *primární odpovědnost za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti* je Rada bezpečnosti právně povinná plnit své funkce v souladu s těmito závazky.

Podle **článku 24(1)** Rada bezpečnosti vykonává svou autoritu *jménem celého členství Organizace spojených národů*. Tento reprezentativní mandát ukládá **svěřenskou povinnost** všem jejím členům – a zejména **stálým členům** obdařeným vetem – jednat v dobré víře a v souladu se základními cíli Charty. Čteno společně s **články 1, 2(2) a 24(2)** podporuje článek 24(1) princip, že právo veta nemůže být zákonně použito k frustraci kolektivní odpovědnosti Rady udržovat mezinárodní mír a bezpečnost.

Charta také ukládá explicitní procedurální limity veta prostřednictvím **článku 27(3)**, který stanoví, že *strana sporu se zdrží hlasování* o rozhodnutích pod kapitolou VI. Toto ustanovení ztělesňuje základní princip nestrannosti v rozhodování Rady. Pokud stálý člen poskytuje podstatnou **vojenskou, finanční nebo logistickou podporu** jedné straně ozbrojeného konfliktu, může být takový člen rozumně považován za **stranu sporu** a je proto pod právním závazkem **zdržet se hlasování**.

Charta Organizace spojených národů

- **Článek 1(1)** „Udržovat mezinárodní mír a bezpečnost a k tomuto cíli: přijímat účinná kolektivní opatření k prevenci a odstranění hrozeb míru a k potlačení aktů agrese nebo jiných porušení míru a dosáhnout mírovými prostředky a v souladu s principy spravedlnosti a mezinárodního práva úpravy nebo řešení mezinárodních sporů nebo situací, které by mohly vést k porušení míru.“
- **Článek 2(2)** „Všichni členové, aby zajistili všem právům a výhodám vyplývajícím z členství, plní v dobré víře závazky, které na sebe převzali v souladu s touto Chartou.“
- **Článek 24(1)** „Aby byla zajištěna rychlá a účinná akce Organizace spojených národů, její členové svěřují Radě bezpečnosti primární odpovědnost za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti a souhlasí, že při plnění svých povinností vyplývajících z této odpovědnosti Rada bezpečnosti jedná jejich jménem.“
- **Článek 24(2)** „Při plnění těchto povinností jedná Rada bezpečnosti v souladu s Cíli a principy Organizace spojených národů. Specifické pravomoci svěřené Radě bezpečnosti k plnění těchto povinností jsou stanoveny v kapitolách VI, VII, VIII a XII.“
- **Článek 27(3)** „Při rozhodnutích pod kapitolou VI a pod odstavcem 3 článku 52 se strana sporu zdrží hlasování.“

Společně **články 1, 2(2), 24(1)–(2) a 27(3)** Charty, interpretované v souladu s **články 31–33 Vídeňské úmluvy o právu smluv**, stanoví, že veto není neomezenou výsadou, ale **podmíněnou pravomocí** drženou v důvěře pro mezinárodní společenství. Uplatnění této pravomoci ve špatné víře, pro účely odporující Chartě nebo způsobem, který brání Radě bezpečnosti plnit její primární povinnosti, představuje **zneužití práva a akt ultra vires**. Takové veto postrádá **právní účinek** v rámci Charty a stojí v rozporu s kogentními normami (*jus cogens*), které řídí mezinárodní řád, zejména ty související s **prevencí genocidy a ochranou civilistů**.

6. Role Mezinárodního soudního dvora

Odpovědnost Rady bezpečnosti za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, jak je artikulována v **článcích 1 a 24** Charty, nutně zahrnuje povinnost **dodržovat mezinárodní právo a zabránit zvěrstvům**, která ohrožují stabilitu mezinárodních vztahů. Mandát Rady

není politickou výsadou, ale **právním svěřenstvím**, vykonávaným jménem celého členství a omezeným Cíli a principy Charty. Když stálý člen používá veto k blokování opatření zaměřených na prevenci nebo reakci na vážná porušení mezinárodního práva – včetně genocidy, zločinů proti lidskosti nebo hrubých porušení Ženevských úmluv – taková akce představuje **zneužití práva veta** a **akt ultra vires** Charty.

Za takových okolností se interpretační role MSD stává klíčovou. Podle **článku 36** svého statutu může Soud vykonávat **spornou jurisdikci**, pokud je před něj předložen spor členskými státy ohledně interpretace nebo aplikace Charty nebo Úmluvy o genocidě. Kromě toho podle **článku 65 statutu MSD** a **článku 96 Charty** mohou **Valné shromáždění** nebo **Rada bezpečnosti**, stejně jako jiné oprávněné orgány OSN, požádat o **poradní stanovisko** k objasnění právních důsledků použití veta v konkrétních kontextech. Ačkoli poradní stanoviska nejsou formálně závazná, představují **autoritativní interpretace** Charty a mají rozhodující váhu v praxi OSN.

Charta Organizace spojených národů

- **Článek 96(1)** „Valné shromáždění nebo Rada bezpečnosti mohou požádat Mezinárodní soudní dvůr o poradní stanovisko k jakékoli právní otázce.“

Zatímco **Mezinárodní soudní dvůr (MSD)** nemá explicitní autoritu zrušit rozhodnutí nebo veto **Rady bezpečnosti**, zachovává si jurisdikci **interpretovat Chartu Organizace spojených národů** a určit **právní důsledky** akcí přijatých pod ní. Soud, jako *hlavní soudní orgán Organizace spojených národů* (článek 92 Charty), vykonává jak *sporné*, tak *poradní* funkce, které zahrnují otázky interpretace Charty a zákonnosti akcí orgánů OSN. V souladu s tím, pokud by byl stálý člen shledán vinným z uplatnění veta **ve špatné víře** nebo **ultra vires** Cílům a principům Charty, mohl by MSD v principu potvrdit, že takové veto bylo **právně neúčinné** a že odpovídající návrh rezoluce byl **v podstatě platně přijat**.

V praktických termínech by takové zjištění umožnilo ostatním členům Rady bezpečnosti považovat veto uplatněné v rozporu s Chartou za **bez právního účinku**, čímž by Radě umožnilo pokračovat v přijetí odpovídající rezoluce **v podstatě**. Veto by bylo považováno za *null ab initio* – neschopné negovat kolektivní povinnost Rady udržovat mír a bezpečnost.

7. Obnovení důvěryhodnosti Organizace spojených národů – Cesta skrz právo

Krise odhalená genocidou v Gaze ukázala, že paralýza OSN není primárně selháním jejího základacího textu, ale jeho **interpretace a aplikace**. Neschopnost Rady bezpečnosti jednat – navzdory uznání věrohodné genocidy Mezinárodním soudním dvorem a vlastními vyšetřovacími mechanismy OSN – nevyplývá z absence právní autority, ale ze **zneužití veta** stálým členem jednajícím v rozporu s cíli Charty.

Výzvy k reformě Charty, ačkoli morálně přesvědčivé, dlouho selhávají na procedurální nemožnosti změny **článku 108** v systému vyžadujícím souhlas těch, kteří jsou nejvíce investováni do zachování svého privilegia. Řešení proto nespočívá v nedosažitelném projektu

přepsání Charty, ale v **její interpretaci v souladu s právem smluv a vlastní vnitřní logikou Charty**.

Prvním a nejbezprostřednějším krokem je požádat o **poradní stanovisko** od **Mezinárodního soudního dvora (MSD)** k **zákonnosti a limitům práva veta** podle **článku 27(3)** Charty. Takové stanovisko by nezměnilo Chartu, ale interpretovalo by ji v souladu s **Vídeňskou úmluvou o právu smluv (VCLT)** a **kogentními normami mezinárodního práva**, potvrzujíc, že veto – stejně jako každá pravomoc pod Chartou – je podmíněno závazky *dobré víry, cíle a účelu* a *jus cogens*.

Dvojí cesty k MSD: Valné shromáždění a Rada bezpečnosti

Podle **článku 96(1)** Charty Organizace spojených národů a **článku 65** Statutu Mezinárodního soudního dvora mají jak **Valné shromáždění**, tak **Rada bezpečnosti** kompetenci požádat Soud o poradní stanoviska k *jakékoli právní otázce*. Každá cesta poskytuje odlišný – ale doplňující se – prostředek pro Organizaci k objasnění zákonných limitů veta.

Cesta Valného shromáždění nabízí **jasnou a zajištěnou cestu**, protože taková rezoluce vyžaduje pouze prostou většinu a **není podřízena vetu**. To z ní činí nejdostupnější a procedurálně nejistější prostředek k získání soudního objasnění rozsahu a limitů veta, zejména v případech, kdy je sama Rada bezpečnosti paralyzována.

Rada bezpečnosti však také zachovává autoritu požádat o takové stanovisko. Zde vzniká otázka, zda by **veto stálého člena** mohlo zabránit Radě hledat právní radu o limitech svých vlastních pravomocí. Podle **článku 27(2)** Charty se *rozhodnutí Rady bezpečnosti o procedurálních záležitostech přijímají kladným hlasováním devíti členů* a **nejsou podřízena vetu**. Rezoluce žádající o poradní stanovisko – která neurčuje podstatná práva ani neukládá závazné povinnosti – spadá přímo do této procedurální kategorie.

Charta Organizace spojených národů

- **Článek 27(2)** „Rozhodnutí Rady bezpečnosti o procedurálních záležitostech se přijímají kladným hlasováním devíti členů.“

Precedent Namibie (*S/RES/284 (1970)*) podporuje tuto interpretaci: Žádost Rady o poradní stanovisko o právních důsledcích přítomnosti Jihoafrické republiky v Namibii byla považována za procedurální rozhodnutí a přijata bez veta. Analogicky rezoluce žádající o poradní stanovisko MSD o **limitech práva veta** rovněž týká vlastního institucionálního postupu Rady a nepředstavuje podstatný akt ovlivňující práva nebo povinnosti států.

Proto by **Rada bezpečnosti** mohla zákonně přijmout rezoluci žádající o poradní stanovisko MSD o limitech veta **jako procedurální hlasování**, vyžadující pouze devět kladných hlasů a **nepodléhající vetu**. Jakmile by byla předána, připadlo by **Mezinárodnímu soudnímu dvoru** samotnému rozhodnout, zda žádost přijmout. Tím by MSD implicitně potvrdil, že záležitost je procedurální a řádně před ním – čímž by vyřešil skrz právo spíše než politiku, zda otázka limitů veta spadá do soudní pravomoci Soudu.

Tato cesta zajišťuje, že **žádný stálý člen** nemůže jednostranně zabránit Organizaci spojených národů hledat právní interpretaci svého vlastního zakládacího nástroje. Také ctí princip *effet utile* podle Vídeňské úmluvy – že každá smlouva musí být interpretována tak, aby dala plný účinek svému cíli a účelu. Dovolit vetu zabránit právnímu objasnění legality vlastního veta by bylo logickým a právním paradoxem, podkopávajícím koherenci Charty a integritu mezinárodního právního řádu.

Obnovení primátu práva

V souladu s tím mají jak **Valné shromáždění**, tak **Rada bezpečnosti** zákonné a doplňující se cesty k požádání o poradní stanovisko od MSD. Cesta Valného shromáždění je **procedurálně jistá**; cesta Rady bezpečnosti je **právně obhajitelná** pod Chartou a právem smluv. Každá by dosáhla stejného základního cíle: **objasnit, že veto nemůže být zákonně uplatněno k blokování prevence genocidy nebo k frustraci cílů OSN.**

Tímto procesem by Organizace učinila zásadní krok k obnovení své důvěryhodnosti – potvrzujíc, že její autorita plyne ne z moci, ale z nadřazenosti mezinárodního práva. Právní stát, ne politické privilegium, musí řídit i ty nejmocnější orgány OSN. Pouze potvrzením tohoto principu může Organizace znovu získat svůj zakládací účel: *zachránit budoucí generace před metlou války.*

Závěr

Důvěryhodnost Organizace spojených národů stojí dnes v okamžiku hlubokého zúčtování. Rozvíjející se genocida v Gaze odhalila trhliny v mezinárodním právním řádu – ne v nedostatečnosti jeho norem, ale v selhání jeho institucí je dodržovat. Zákaz genocidy, zakotvený v *Úmluvě o zabránění a trestání zločinu genocidy (1948)* a uznaný jako *jus cogens*, zavazuje všechny státy a všechny orgány OSN bez výjimky. Přesto tváří v tvář přesvědčivým důkazům a formálním zjištěním Mezinárodního soudního dvora zůstal hlavní orgán Organizace pro udržení míru a bezpečnosti paralyzován zneužitím veta.

Tato paralýza není nevyhnutelnou vlastností mezinárodní politiky; je to **selhání vládnutí a porušení právního svěřenství**. Stálí členové Rady bezpečnosti drží své pravomoci jménem celého členství podle článku 24(1) Charty. Tato autorita je svěřenská, ne vlastnická. Když je veto použito k ochraně probíhající genocidy nebo k blokování humanitární ochrany, přestává být nástrojem udržování míru a stává se nástrojem beztrestnosti. Takové použití je **ultra vires** – mimo pravomoci svěřené Chartou – a právně neslučitelné jak s literou, tak duchem OSN.

Schopnost OSN obnovit svou legitimitu nakonec závisí na její ochotě **prosazovat své vlastní právo**. Obnovení důvěryhodnosti není pouze vydávání rezolucí nebo zpráv; je to znovuzarovnání Organizace s principy, které ospravedlňovaly její vytvoření – mír, spravedlnost, rovnost a ochrana lidského života. Genocida v Gaze definuje dědictví této éry, nejen pro státy přímo zapojené, ale pro celý mezinárodní systém.

Důvěryhodnost OSN a integrita samotného mezinárodního práva závisí na této volbě.

Valné shromáždění OSN - Návrh rezoluce

Tento návrh rezoluce je nabízen v dobré víře a z nutnosti, připomínajíc principy artikulo-
vané po staletí ve velkých juristických tradicích světa, které drží, že autorita musí být vy-
konávána s upřímností, spravedlností a úctou k životu.

Je nabízen jako **pohodlí a zdroj** pro jakýkoli členský stát nebo skupinu členských států,
které mohou chtít prostřednictvím **Valného shromáždění** sledovat **zákonnou a konstruk-
tivní cestu** k objasnění limitů **práva veta** podle **článku 27(3) Charty Organizace spojených
národů**, v souladu s interpretačním rámcem **Vídeňské úmluvy o právu smluv** a **Úmluvy o
zabránění a trestání zločinu genocidy (1948)**.

Návrh není preskriptivní a nenese **žádný vlastnický nárok**. Je navržen tak, aby byl **modifi-
kovan, adaptován nebo rozšířen** jakýmkoli státem nebo delegací, jak to považuje za
vhodné k naléhavostem mezinárodního míru a cílům OSN.

Je předkládán v přesvědčení, že kde politická reforma zůstává nedosažitelná, **zákonná in-
terpretace** zůstává nejjistějším prostředkem obnovení **důvěryhodnosti OSN** a potvrzení
nadřazenosti **mezinárodního práva nad mocí**.

Žádost o poradní stanovisko Mezinárodního soudního dvora k právním li- mitům práva veta podle článku 27(3) Charty Organizace spojených národů

Valné shromáždění,

Připomínajíc Cíle a principy Organizace spojených národů, jak jsou stanoveny v Chartě,

Potvrzujíc, že podle článku 24(1) Charty členové svěřují Radě bezpečnosti **primární odpo-
vědnost** za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti a souhlasí, že Rada jedná **jejich
jménem**,

Uznávajíc, že všichni členové plní **v dobré víře** závazky převzaté v souladu s Chartou,
podle článku 2(2),

Vědomo si, že podle článku 27(3) Charty *strana sporu se zdrží hlasování* o rozhodnutích pod
kapitolou VI a pod odstavcem 3 článku 52,

Připomínajíc článek 96(1) Charty a článek 65 Statutu Mezinárodního soudního dvora, které
opravňují Valné shromáždění požádat o poradní stanoviska k jakékoli právní otázce,

Potvrzujíc, že **Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidy (1948)** („Úmluva o geno-
cidě“) kodifikuje závazek **erga omnes** a **jus cogens zabránit a trestat** genocidu,

Berouc na vědomí judikatury Mezinárodního soudního dvora, včetně *Application of the
Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosna a Hercegovina
v. Srbsko a Černá Hora)* (Rozsudek z 26. února 2007), který rozhodl, že **povinnost zabránit**

genocidě vzniká v okamžiku, kdy se stát dozví nebo by měl dozvědět o **vážném riziku** genocidy,

Uznávajíc, že **Vídeňská úmluva o právu smluv** (1969) odráží zvykové mezinárodní právo o interpretaci a plnění smluv, včetně principů **dobré víry**, **cíle a účelu** a **effet utile** (články 26 a 31–33),

Vědomo si, že uplatnění veta musí být v souladu s cílem a účelem Charty, obecným mezinárodním právem a kogentními normami a že zneužití práva nemůže produkovat zákonné účinky,

Znepokojeno, že použití veta k blokování opatření zaměřených na prevenci nebo zastavení genocidy, zločinů proti lidskosti nebo vážných porušení mezinárodního humanitárního práva riskuje učinit Radu neschopnou plnit své odpovědnosti a podkopává důvěryhodnost Organizace,

Rozhodnuto objasnit právně **limity** a **právní důsledky** použití veta podle článku 27(3) za takových okolností,

1. **Rozhoduje**, podle článku 96(1) Charty Organizace spojených národů a článku 65 Statutu Mezinárodního soudního dvora, požádat o **poradní stanovisko** Mezinárodního soudního dvora k právním otázkám uvedeným v **příloze A** k této rezoluci;
2. **Žádá** generálního tajemníka, aby **neprodleně předal** tuto rezoluci spolu s **přílohami A–C** Mezinárodnímu soudnímu dvoru a poskytl Soudu **faktický a právní dossier** uvedený indikativně v **příloze C**;
3. **Vyzývá** členské státy, Radu bezpečnosti, Hospodářskou a sociální radu, Radu pro lidská práva, Mezinárodní trestní soud (v rámci svého mandátu) a relevantní orgány, agentury a mechanismy OSN, aby **předložily písemná prohlášení** Soudu k otázkám uvedeným v příloze A, a **opravňuje** předsedu Valného shromáždění předložit institucionální prohlášení jménem Shromáždění;
4. **Žádá** Mezinárodní soudní dvůr, pokud je to proveditelné, aby záležitosti přiznal **prioritu** a stanovil **lhůty** pro písemná prohlášení a ústní řízení vhodné k naléhavosti inherentní v otázkách zahrnujících **kogentní normy** a **povinnost zabránit genocidě**;
5. **Vyzývá** Radu bezpečnosti, dokud není vydáno poradní stanovisko, aby **zvážila** svou praxi ohledně veta ve světle článků 1, 2(2), 24 a 27(3) Charty, Úmluvy o genocidě a Vídeňské úmluvy o právu smluv;
6. **Rozhoduje** zahrnout do prozatímního programu svého příštího zasedání položku nazvanou „**Následná opatření k poradnímu stanovisku Mezinárodního soudního dvora o limitech práva veta podle článku 27(3) Charty**“ a zůstat **zabývat se záležitostmi**.

Příloha A — Otázky předložené Mezinárodnímu soudnímu dvoru

Otázka 1 — Interpretace smlouvy a dobrá víra

1. Vztahují se zvyková pravidla interpretace smluv kodifikovaná v člancích 31–33 Vídeňské úmluvy o právu smluv na Chartu Organizace spojených národů a pokud ano, jak **dobrá víra, cíl a účel** a **effet utile** informují interpretaci **článku 27(3)** ve vztahu k **článkům 1, 2(2) a 24** Charty?
2. Zejména, může být veto uplatněno **v souladu s Chartou**, když jeho účinek spočívá v **frustraci** primární odpovědnosti Rady udržovat mezinárodní mír a bezpečnost a blokování opatření vyžadovaných **kogentními normami**?

Otázka 2 — Strana sporu a zdržení se hlasování

Jaký je právní význam fráze „**strana sporu se zdrží hlasování**“ v článku 27(3) Charty, včetně:

1. kritérií pro určení, zda je člen Rady „**stranou sporu**“ pod kapitolou VI; a
2. zda a jak **materiální vojenská, finanční nebo logistická podpora** válečné straně činí stálého člena „stranou sporu“ povinnou **zdržet se hlasování**?

Otázka 3 — Jus Cogens a povinnost zabránit genocidě

1. Omezují **jus cogens** normy a **erga omnes** závazky, včetně **povinnosti zabránit genocidě** podle článku I Úmluvy o genocidě a zvykového mezinárodního práva, zákonné uplatnění veta?
2. V jakém okamžiku – zejména ve světle judikatury MSD o **vážném riziku** – vzniká **povinnost jednat** pro Radu bezpečnosti a její členy tak, že uplatnění veta by bylo **neslučitelné** s Chartou?

Otázka 4 — Právní důsledky veta ultra vires

1. Jaké jsou **právní důsledky** v institucionálním rámci OSN, když je veto uplatněno **ve špatné víře, v rozporu s jus cogens** nebo **v porušení článku 27(3)**?
2. Za takových okolností může Rada bezpečnosti nebo OSN **považovat veto za právně neúčinné**, pokračovat v přijetí opatření **v podstatě** nebo jinak **ignorovat** jeho účinky v rozsahu nutném k plnění odpovědností Rady podle článků 1 a 24?
3. Jaké jsou **povinnosti** členských států podle článků 25 a 2(2) Charty tváří v tvář vetu údajně **ultra vires**?

Otázka 5 — Vztah k Valnému shromáždění (Uniting for Peace)

Jaké jsou **právní implikace** pro pravomoci Valného shromáždění podle článků 10–14 Charty a rezoluce **A/RES/377(V) (Uniting for Peace)**, když je veto uplatněno za okolností popsaných v otázkách 3 a 4?

Otázka 6 — Právo smluv

1. Jak se články **26** (*pacta sunt servanda*) a **27** (vnitřní právo není ospravedlněním) Vídeňské úmluvy o právu smluv vztahují na spoléhání stálého člena na veto, kde by takové spoléhání **bránilo plnění** závazků podle Charty nebo Úmluvy o genocidě?

2. Vztahuje se doktrína **zneužití práv** nebo princip, že **akty ultra vires neprodukují právní účinky**, na veto v právním řádu OSN a s jakými důsledky?

Příloha B — Klíčové právní texty

Charta Organizace spojených národů

- **Článek 1(1):** „Udržovat mezinárodní mír a bezpečnost... a k tomuto cíli přijímat účinná kolektivní opatření k prevenci a odstranění hrozeb míru.“
- **Článek 2(2):** „Všichni členové... plní v dobré víře závazky, které na sebe převzali v souladu s touto Chartou.“
- **Článek 24(1):** „Aby byla zajištěna rychlá a účinná akce OSN, její členové svěřují Radě bezpečnosti primární odpovědnost za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti a souhlasí, že při plnění svých povinností... Rada bezpečnosti jedná jejich jménem.“
- **Článek 27(3):** „Při rozhodnutích pod kapitolou VI a pod odstavcem 3 článku 52 se strana sporu zdrží hlasování.“
- **Článek 96(1):** „Valné shromáždění nebo Rada bezpečnosti mohou požádat Mezinárodní soudní dvůr o poradní stanovisko k jakékoli právní otázce.“

Vídeňská úmluva o právu smluv (1969)

- **Článek 26 (Pacta sunt servanda):** „Každá platná smlouva zavazuje smluvní strany a musí být jimi plněna v dobré víře.“
- **Článek 27:** „Strana nemůže odkazovat na ustanovení svého vnitřního práva jako ospravedlnění pro neplnění smlouvy.“
- **Článek 31(1):** „Smlouva musí být interpretována v dobré víře v souladu s obvyklým významem, který má být přisouzen termínům smlouvy v jejich kontextu a ve světle jejího cíle a účelu.“
- **Článek 31(3)(c):** „Musí být vzaty v úvahu... jakákoli relevantní pravidla mezinárodního práva aplikovatelná ve vztazích mezi stranami.“
- **Články 32–33:** (doplňkové prostředky; interpretace autentických textů)

Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidy (1948)

- **Článek I:** „Smluvní strany potvrzují, že genocida... je zločinem podle mezinárodního práva, který se zavazují zabránit a trestat.“

Mezinárodní soudní dvůr — Bosna a Hercegovina v. Srbsko a Černá Hora (Rozsudek, 26. února 2007)

- „Povinnost státu zabránit a odpovídající povinnost jednat vznikají v okamžiku, kdy se stát dozví nebo by normálně měl dozvědět o existenci vážného rizika, že bude spáchána genocida.“

Příloha C — Indikativní dossier pro generálního tajemníka

K pomoci Soudu žádá generální tajemník sestavit a předat dossier zahrnující mimo jiné:

1. **Praxe Charty OSN:** Záznamy Repertory of Practice k článkům 24 a 27; historická travaux k článku 27(3); precedenty zdržení se hlasování „strany sporu“.
2. **Záznamy Rady bezpečnosti:** Návrhy rezolucí a hlasovací záznamy v situacích zahrnujících masová zvěrstva; doslovné záznamy schůzí zaznamenávající invocaci článku 27(3) nebo povinností zdržení se.
3. **Materiály Valného shromáždění:** Rezoluce pod **Uniting for Peace**; relevantní žádosti o poradní stanoviska a následná praxe.
4. **Judikatura MSD:** *Bosna v. Srbsko* (2007); relevantní příkazy prozatímních opatření a poradní stanoviska zabývající se interpretací Charty, jus cogens, erga omnes a institucionálními pravomocemi.
5. **Právo smluv:** Travaux préparatoires Vídeňské úmluvy a komentář ILC k článkům 26–33; memoranda sekretariátu OSN o Chartě jako smlouvě.
6. **Korpus prevence zvěrstev:** Zprávy generálního tajemníka; zjištění HRC a COI; aktualizace situace OHCHR a OCHA; praxe due-diligence povinností zabránit genocidě a masovým zvěrstvům.
7. **Vědecké a institucionální analýzy:** Materiály od uznávaných autorit v oblasti veřejného mezinárodního práva o **zneřucení práv, ultra vires** aktech a **právním účinku** akcí přijatých v rozporu s kogentními normami v mezinárodních organizacích.

Vysvětlivka (neoperativní)

- **Cíl:** Objasnit **právní limity** použití veta, kde jsou zapojeny **kogentní normy** a **erga omnes** povinnosti; identifikovat **právní důsledky** veta **ultra vires**; a nastítnit interakci mezi Radou a Shromážděním (včetně **Uniting for Peace**).
- **Design:** Otázky v příloze A zvou Soud k:
 - Aplikování **článků VCLT 31–33** na Chartu (interpretace v dobré víře; cíl a účel);
 - Definování „**strany sporu**“ a zdržení se pod **článkem 27(3)**;
 - Artikulaci, jak **jus cogens** (včetně **povinnosti zabránit genocidě**) podmiňuje veto;
 - Specifikaci **právního účinku** veta uplatněného **ve špatné víře** nebo **v rozporu s kogentními normami**; a
 - Objasnění **role Shromáždění**, když je Rada paralyzována.